

UCHWAŁA Nr IX/52/15
RADY GMINY CIECHANÓW
z dnia 20 listopada 2015 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r., poz.1515) uchwała się co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Strategię Gminy Ciechanów na lata 2014-2020, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się wójtowi.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu.

Przewodniczący Rady Gminy

Eugeniusz Olszewski

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CIECHANÓW NA LATA 2014-2020

**GMINA CIECHANÓW
POWIAT CIECHANOWSKI
WOJEWÓDZTWO MAZOWIECKIE**

CIECHANÓW 2014

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Ciechanów. Implikuje ona przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

Strategia Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności Gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie Gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

W *Strategii Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020* Gmina otrzymała nową misję oraz wizję rozwoju. Zmieniły się również zapisy na poziomie kierunków działań i celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014–2020 składa się z dwóch części:

- 1) część 1 – Diagnoza strategiczna Gminy Ciechanów,
- 2) część 2 – Strategia Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020.

Pierwsza część ma na celu zobrazowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy w kontekście głównych kierunków jej rozwoju, tj. **mieszkalnictwa** oraz **przedsiębiorczości**, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne Gminy. Diagnoza strategiczna Gminy Ciechanów jest podstawowym punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Druga część strategii została opracowana na podstawie wniosków z diagnozy strategicznej i zawiera konkretny plan działania Gminy Ciechanów do 2020 roku, w którym określone zostały następujące elementy: misja, wizja rozwoju, wartości kluczowe, cele strategiczne.

Okres realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Ciechanów* przyjęto na siedem lat (2014-2020), adekwatnie do czasu obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2020 i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Strategia dla Gminy Ciechanów została sformułowana w ścisłej korelacji zarówno z nimi, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

Gminę Ciechanów charakteryzuje dogodne położenie geograficzne i tranzytowe. W skład systemu drogowego Gminy wchodzi:

- drogi krajowe: nr 50 i nr 60,
- drogi wojewódzkie: nr 615, nr 616, nr 617
- drogi powiatowe, które tworzą połączenia z drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz stwarzają warunki do przejazdów zarówno pasażerskich, jak i towarowych,
- drogi gminne.

Gmina zlokalizowana jest w odległości około 80 km od Płocka oraz 105 km od Warszawy.

2. Zasoby środowiska przyrodniczego

Czynnikami warunkującymi konkurencyjność regionu obok atrakcyjnej lokalizacji są: stan środowiska naturalnego oraz jego atrakcyjność turystyczna, a także warunki klimatyczne, panujące na obszarze Gminy. Czynniki te wpływają na jakość życia mieszkańców regionu oraz na napływ podmiotów gospodarczych i kapitału spoza niego.

Obszar Gminy Ciechanów pod względem fizyczno–geograficznym przynależy do dwóch mezoregionów: Wzniesień Mławskich – tereny położone na północ od rzeki Łydynia oraz Wysoczyzny Ciechanowskiej, która obejmuje obszary leżące na południe od rzeki. Obszar Wzniesień Mławskich charakteryzuje się występowaniem licznych wałów kemowych i morenowych terenu, formy położone na terenie Wysoczyzny Ciechanowskiej są znacznie łagodniejsze.

Na terenie Gminy zlokalizowano złoża surowców naturalnych, do których należą: złoża mieszanek żwirowo-piaskowych i złoża piasków budowlanych, wykorzystywane głównie na potrzeby lokalnego rynku. Największe udokumentowane złoża kruszyw naturalnych występują w miejscowości Kanigówek.

Gmina Ciechanów, według R. Gumińskiego położona jest w północno-wschodniej części „środkowej” dzielnicy klimatycznej.

Północna i zachodnia część Gminy (42% jej powierzchni) zaliczona została do Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Krośnicko-Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszary te są chronione z uwagi na atrakcyjne walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych. Zasady ochrony ekosystemów leśnych, nieleśnych ekosystemów lądowych i ekosystemów wodnych reguluje Rozporządzenie Nr 24 Wojewody Mazowieckiego w sprawie Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Rozporządzenie Nr 21 w sprawie Krośnicko-Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Ponadto na terenie Gminy funkcjonuje Rezerwat Modła utworzony dla zachowania i ochrony fragmentu starodrzewu sosnowo - dębowego oraz miejsca lęgowego bociana czarnego. Prawie całą powierzchnię rezerwatu zajmują drzewostany z panującym dębem bezszypułkowym w wieku 160-200 lat. Wśród pozostałych roślin występujących na terenie rezerwatu wyróżnić możemy: grab, jawor, zawilec gajowy, turzyca palczasta, fiołek leśny, konwalia majowa i borówka brusznica, a także grzyby znajdujące się pod całkowitą ochroną: sromotnik bezwstydnny i szmaciak gałęzisty. Rezerwat stanowi ostoję dla licznych zwierząt, które korzystają chętnie z naturalnego zbiornika wodnego położonego w środku rezerwatu.

Ważną rolę w krajobrazie Gminy odgrywają parki podworskie, folwarczne oraz aleje dojazdowe do folwarków, które podlegają ochronie ze względu na zabytkowe założenia zieleni użytkowej i dekoracyjnej. Do najlepiej zachowanych należą parki w: Nużewie, Rydzewie, Ujazdowie, Ujazdówku, Nużewku oraz w Sokołówku. Jest też ładny park w Bardonkach i Niestumiu po obu stronach rzeki Pławnicy.

Na terenie Gminy Ciechanów znajdują się uznane pomniki przyrody, które stanowią pojedyncze drzewa, skupienia i aleje drzew. Celem ochrony pomników przyrody jest zachowanie tworów przyrody o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej i historycznej. Obiekty te wyróżniają się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami.

Tabela 1. Pomniki przyrody na terenie Gminy Ciechanów

L.p.	Rodzaj obiektu pomnikowego	Gatunki drzew w pomniku	Obwód drzew / gładów	Ilość drzew/ gładów	Miejscowość	Bliższa lokalizacja
1	Drzewo	Wiąz szypułkowy	Ob.405cm Wys.22m	1	Rutki Marszewice	Działka nr 26
2	Drzewo	Jesion wyniosły	Ob.440cm Wys.18m	1	Gołoty	Działka nr 3408/2

Gmina Ciechanów należy do gmin, które ze względu na swoje uwarunkowania i zasoby przyrodnicze, posiada potencjał, by zapewnić swym mieszkańcom wysoką jakość życia, a zarazem doprowadzić do rozwoju usług agroturystycznych na tym terenie.

3. Sytuacja demograficzna i społeczna Gminy Ciechanów

Ludność

Na koniec 2013 roku na terenie Gminy Ciechanów zamieszkiwało 6 822 osoby.

Tabela 2. Mieszkańcy Gminy Ciechanów – stan na 31.12.2013 r.

Wyszczególnienie	J. m.	Stan na dzień 31.12.2013r.
Stan ludności, w tym:	osoba	6 822
- mężczyźni	osoba	3 446
- kobiety	osoba	3 376
Urodzenia żywe	osoba	72
Zgony ogółem	osoba	65
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	osoba	1 499
Ludność w wieku produkcyjnym	osoba	4 366
Ludność w wieku poprodukcyjnym	osoba	957

Źródło: Urząd Gminy Ciechanów

Z danych uzyskanych z Urzędu Gminy przedstawionych w tabeli 2 wynika, że w 2013 roku na terenie Gminy mężczyźni stanowili 50,1%. W 2013 roku występował dodatni przyrost naturalny.

Największa liczba mieszkańców cechuje miejscowości: Chruszczewo – 615 osób, Kargoszyn – 489 osób oraz Gąski – 463 osoby.

W związku z różnicami w sposobie ewidencjonowania ludności przez UG Ciechanów i GUS, w dalszej części opracowania zostaną wykorzystane dane GUS.

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2012 roku na terenie Gminy Ciechanów mieszkało 6 799 osób. W porównaniu do roku 2008, liczba ludności wzrosła o blisko 11%.

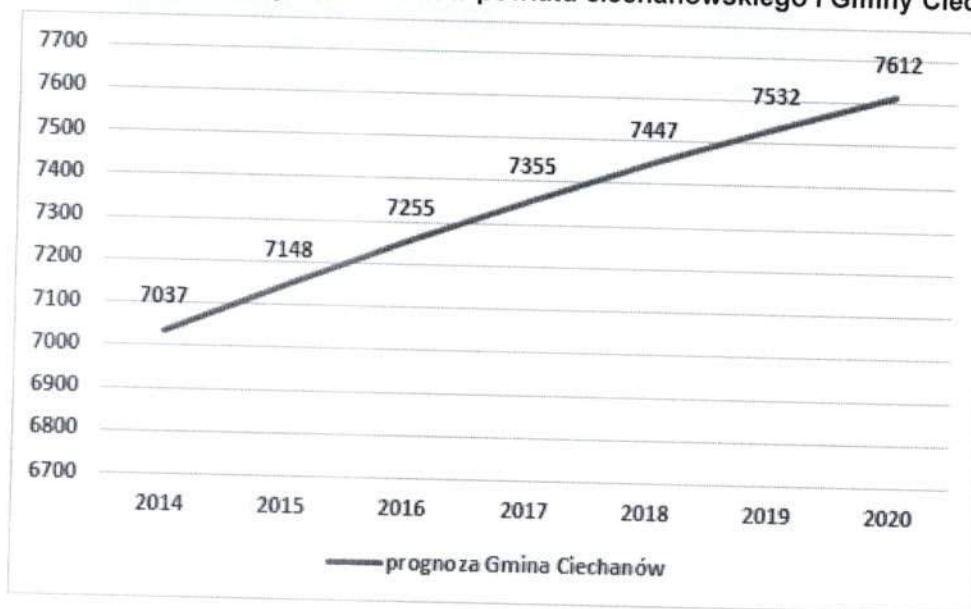
Tabela 3. Liczba mieszkańców na terenie Gminy Ciechanów w latach 2008-2012 [osoba]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba ludności na terenie Gminy					
Ogółem	6 144	6 227	6 608	6 654	6 799
mężczyźni	3 099	3 136	3 333	3 362	3 452

Analiza danych historycznych dotyczących liczby ludności na terenie Gminy Ciechanów w latach 2008-2012 pozwala przypuszczać, że liczba mieszkańców Gminy w kolejnych latach będzie rosła. Potwierdza to również prognoza liczby ludności Gminy opracowana na podstawie *Prognozy dla terenów wiejskich powiatu ciechanowskiego na lata 2011-2035* sporządzonej przez GUS.

Na wzrost ten w dużej mierze wpłyną korzystnie kształtujący się przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji, zwłaszcza napływ osób z kierunku miast.

Wykres 2. Prognoza liczby mieszkańców powiatu ciechanowskiego i Gminy Ciechanów

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 3 przedstawia dane o liczbie **ludności według ekonomicznych grup wieku** w latach 2008-2012 na terenie Gminy Ciechanów.

i średnim – 20,6%. Niewielki udział w ogóle mieszkańców miały osoby legitymujące się wykształceniem wyższym – jedynie 3,5% i policealnym – 1,6%.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Ciechanów

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	165	59	106
Policealne	76	15	61
Średnie	962	410	552
Zasadnicze zawodowe	1 218	775	443
Podstawowe ukończone	1 990	992	998
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	267	100	167

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku i nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie w Gminie Ciechanów, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu ciechanowskiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w tabeli 6.

Tabela 6. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu ciechanowskiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	6 742	12 257	81,8%
Średnie i policealne	22 768	25 362	11,4%
Średnie zawodowe	14 354	12 713	-11,4%
Średnie ogólnokształcące	5 916	10 766	82,0%
Zasadnicze zawodowe	17 603	17 540	-0,4%
Gimnazjalne	-	4 436	-
Podstawowe ukończone	25 862	17 115	-33,8%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	3 427	1 060	-69,1%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5, w ostatnich 9 latach nastąpił wzrost liczby mieszkańców powiatu ciechanowskiego z wykształceniem wyższym o 81,8% , co jest bardzo pozytywnym sygnałem. Coraz więcej osób z powiatu decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 82,0%,

W latach 2008-2013 liczba podmiotów gospodarczych na terenie analizowanej jednostki systematycznie rosła. W 2013 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba podmiotów była wyższa o 50%. W analizowanym okresie zmniejszyła się liczba podmiotów w sektorze prywatnym o 1 jednostkę, liczba spółdzielni nie uległa zmianie, zaś w pozostałych grupach nastąpiło zwiększenie się liczby podmiotów.

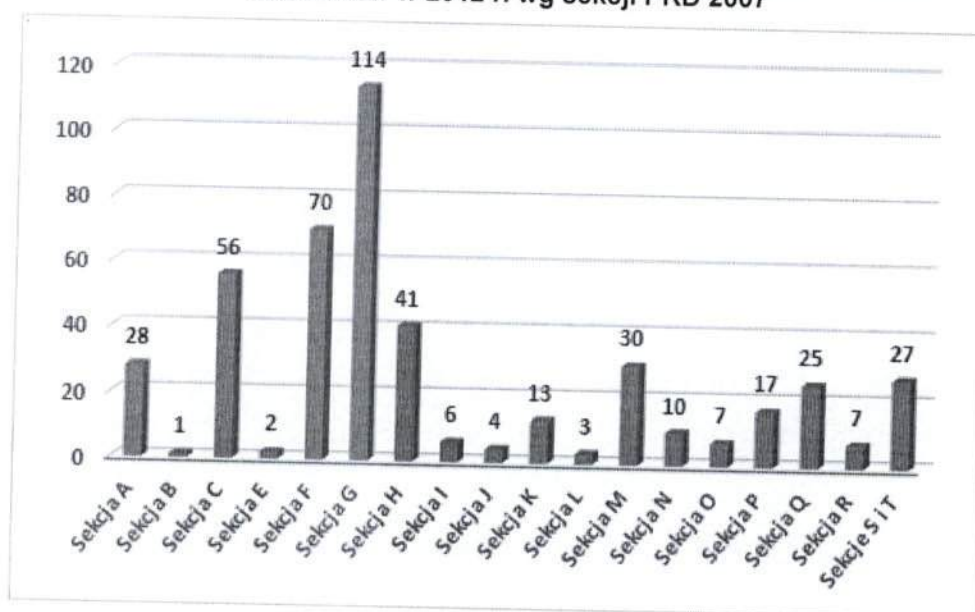
Tabela 8. Podmioty gospodarcze działające na terenie Gminy Ciechanów w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
podmioty gospodarki narodowej ogółem	310	336	366	388	436	465
sektor publiczny - ogółem	5	5	5	5	4	4
sektor prywatny – ogółem, w tym:	305	331	361	383	432	461
osoby fizyczne prowadzące działalność gosp.	265	290	318	337	377	407
spółki handlowe	6	8	8	10	12	12
spółdzielnie	2	2	2	2	2	2
stowarzyszenia i organizacje społeczne	11	11	11	11	12	13

Źródło: Dane GUS

Na sektor prywatny składają się: osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą stanowiące 88,3% podmiotów w sektorze, spółki handlowe – 2,6%, spółdzielnie – 0,4%, stowarzyszenia i organizacje społeczne – 2,8%.

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej w sektorze prywatnym na terenie Gminy Ciechanów w 2012 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W 2013 roku na terenie Gminy Ciechanów zarejestrowanych było 389 osób **bezrobotnych**, z których 44,7% stanowiły kobiety. W latach 2008 – 2013 liczba bezrobotnych na terenie Gminy systematycznie rosła. Porównując lata 2008 i 2013 otrzymujemy wzrost liczby osób bezrobotnych o 41,5%.

Tabela 9. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Ciechanów w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani wg płci							
ogółem	osoba	275	329	343	370	372	389
mężczyźni	osoba	146	192	198	196	210	215
kobiety	osoba	129	137	145	174	162	174
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci							
ogółem	%	7,2	8,4	8,2	8,7	8,5	-
mężczyźni	%	7,1	9,0	8,6	8,4	8,8	-
kobiety	%	7,4	7,7	7,6	9,1	8,3	-

Źródło: Dane GUS

W 2012 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 8,5%, dla kobiet był nieco niższy – 8,3%, zaś dla mężczyzn marginalnie wyższy – 8,8%.

Połączeniem rolnictwa i działalności gospodarczej może być rozwój funkcji turystycznych na terenie Gminy.

Prócz wymienionych w części II.2. zasobów środowiska przyrodniczego, do obiektów interesujących z punktu widzenia turysty na terenie Gminy Ciechanów możemy wyróżnić zabytki.

Tabela 10. Zabytki wpisane do rejestru zabytków bądź objęte ochroną konserwatorską

Lp.	Lokalizacja	Dziedzictwo Kulturowe
1.	Gorysze	Pozostałości archeologiczne osady wczesnośredniowiecznej.
2.	Chotum	Drewniany kościół filialny z XVIII wieku
3.	Nużewo	Dwór drewniany z poł XIX w. wraz z parkiem o pow. 2,5 ha
4.	Rydzewo	Dwór murowany z II poł. XIX w. wraz z parkiem o pow. 4,5 ha.
5.	Ujazdowo	Dwór murowany z początku XX w. wraz z parkiem o pow. 3,3 ha.
6.	Sokołówek	Pozostałość dawnej Szkoły Rolniczej z pocz. XX w. wraz z parkiem o pow. 13,6 ha.
7.	Bardonki	Leśniczówka (dworek) drewniana z ok. 1880r. oraz park o pow. 4,4 ha
8.	Niestum	Park z przełomu XIX i XX w. o pow. 10,5 ha.

Tabela 11. Wykaz placówek szkolnych na terenie Gminy Ciechanów na rok 2013

Nazwa placówki	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki
Szkoła Podstawowa w Chotumiu – oddział przedszkolny	18	1	0	publiczna
Szkoła Podstawowa w Gumowie – oddział przedszkolny	48	2	0	publiczna
Niepubliczne przedszkole	30	3	1	niepubliczna
Szkoła Podstawowa w Chotumiu	32	9	2	publiczna
Szkoła Podstawowa w Gumowie	136	17	5,5	publiczna
Publiczne Gimnazjum w Gumowie	95	13	7,37	publiczna

Źródło: Urząd Gminy Ciechanów

Wyniki testu 6-klasistów w 2013 roku dla przeciętnego ucznia klasy VI w Gminie Ciechanów kształtowały się na poziomie 25,47 punktów i były wyższe niż wynik średni dla powiatu.

Tabela 12. Wyniki testów 6-klasistów w Gminie Ciechanów w roku szkolnym 2011/2012 i 2012/2013

Wyszczególnienie	2011/2012	2012/2013
Wynik powiat ciechanowski	20,66	21,77
Wynik Gmina Ciechanów	20,87	25,47

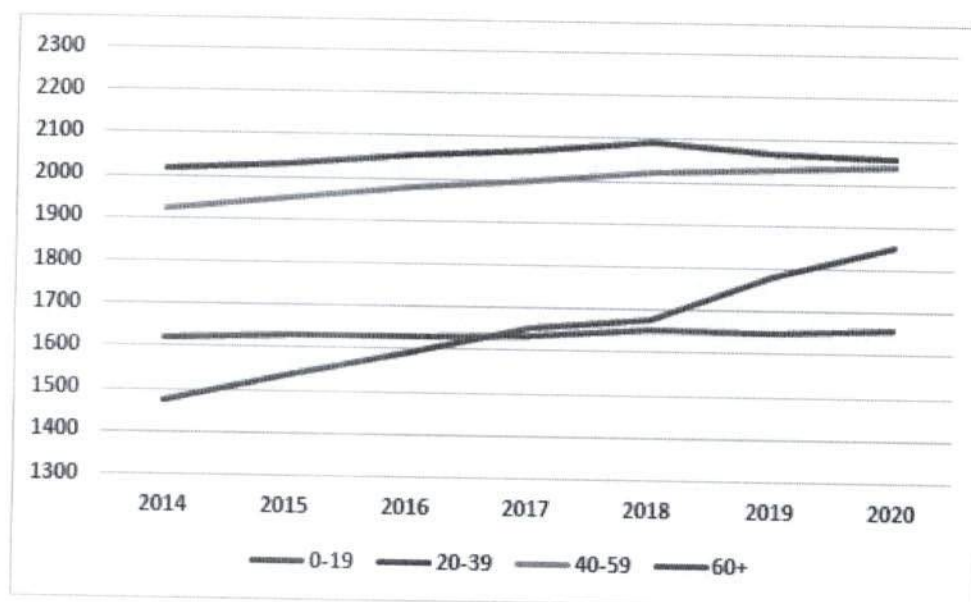
Źródło: Urząd Gminy Ciechanów, <http://www.cke.edu.pl/>

Uczniowie III klas gimnazjum w latach 2012 i 2013 przystąpili do obowiązkowego testu gimnazjalnego. Jego wyniki w Gminie Ciechanów na tle wyników ogólnopolskich przedstawia tabela 13.

Tabela 13. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Ciechanów w latach 2012 i 2013

Wyszczególnienie		Rok 2012		Rok 2013	
		Gmina Ciechanów	powiat ciechanowski	Gmina Ciechanów	powiat ciechanowski
Część humanistyczna	język polski	59,4	61,7	57,1	58,6
	historia	54,5	57,9	52,7	56,1
Część matematyczno-przyrodnicza	matematyka	36,6	44,2	41,3	46,1
	przyrodnicze	42,2	48,3	54,4	58,7
Język obcy nowożytny	język angielski podstawowy	43,1	58,7	54,2	61,6

Wykres 5. Prognoza liczby ludności w grupach wiekowych dla Gminy Ciechanów [osoba]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Obserwowana w ciągu ostatnich kilku lat w skali kraju i Europy zmiana modelu rodziny (2+1) potwierdza, że coraz mniejszy jest udział rodzin wielodzietnych. Malejąca liczba dzieci jest jednym z elementów charakteryzujących społeczeństwo starzejące się.

5.1.2. Ochrona zdrowia

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Ze względu na bliską współpracę Gminy wiejskiej Ciechanów i Miasta Ciechanowa, brak na terenie Gminy placówki świadczącej usługi z zakresu ochrony zdrowia. Mieszkańcy Gminy korzystają z usług placówek funkcjonujących w Ciechanowie, gdzie usługi z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej dzieci i dorosłych świadczą niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Na terenie Ciechanowa funkcjonują także gabinety specjalistyczne i Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Ciechanowie, z których również korzystają mieszkańcy Gminy.

5.1.3. Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy Ciechanów działania z zakresu kultury realizuje **Gminna Biblioteka Publiczna w Chotumiu**.

wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo –wychowawczych, alkoholizmu, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Ośrodek realizuje swoje działania przy współpracy z istniejącymi instytucjami, organizacjami społecznymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, zakładami pracy, z zagranicą, osobami fizycznymi i innymi osobami prawnymi.

Tabela 14. Pomoc społeczna w Gminie Ciechanów

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2011r.	Stan na dzień 31.12.2012r.	Stan na dzień 31.12.2013r.
Liczba osób, którym przyznano świadczenie	1 920	1 816	1 686
Z powodu ubóstwa	653	638	596
Z powodu bezrobocia	721	614	572
Z powodu niepełnosprawności	132	131	121
Z powodu długotrwałej choroby	168	171	201
Z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	296	262	196
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania własne gminy]	304 996,00	287 729,00	295 191,00
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania zlecone gminy]	230 308,00	237 006,00	231 856,00

Źródło: Urząd Gminy Ciechanów

Ze świadczeń GOPS w 2013 roku korzystało 1 686 osób, w tym 596 z powodu ubóstwa i 572 z powodu bezrobocia, co stanowi odpowiednio: 35% i 34% wszystkich osób korzystających z pomocy. Łączna liczba korzystających z pomocy Ośrodka zmalała w porównaniu do roku 2011, podobnie zmniejszyła się łączna kwota świadczeń, która w 2013 roku wyniosła 527 047,00 zł (zadania własne i zlecone Gminy).

5.1.6. Bezpieczeństwo publiczne

O bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Ciechanów dba Komenda Powiatowa Policji w Ciechanowie. Natomiast w zakresie bezpieczeństwa pożarowego istotne znaczenie odgrywa działalność Komendy Powiatowej Straży Pożarnej w Ciechanowie.

Na terenie Gminy Ciechanów w latach 2010-2013 liczba przestępstw ulegała wahaniom. W 2013 roku wykryto 42 przestępstwa, wśród których przeważały kradzieże rzeczy obcej.

Tabela 16. Wyposażenie Gminy Ciechanów w infrastrukturę techniczną w latach 2008-2012

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
Wodociągi						
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	143,1	145,5	150,8	155	157
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 368	1 428	1 487	1 544	1 600
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dm ³	142,6	191	191,7	203,9	234
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	4 412	4 528	4 860	4 943	5 103
Kanalizacja						
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	2	2	2	2	8
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	43	48	48	48	123
ścieki odprowadzone	dam ³	6	6	9	8	10
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	149	167	177	178	445
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności						
wodociąg	%	71,8	72,7	73,5	74,3	75,1
kanalizacja	%	2,4	2,7	2,7	2,7	6,5
Sieć rozdzielcza na 100 km²						
sieć wodociągowa	km	101,8	103,5	107,3	110,3	111,7
sieć kanalizacyjna	km	1,7	1,7	1,7	1,7	5,9

Źródło: Dane GUS

Stopień skanalizowania Gminy jest znacznie niższy niż stopień zwodociągowania. Zgodnie z danymi UG Ciechanów, na koniec 2013 r. długość zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 8,37 km i odprowadzała ścieki od 149 budynków położonych na terenie Gminy, w których zamieszkiwało 700 osób. W latach 2008-2012 długość sieci kanalizacyjnej zwiększyła się o 6 km i podłączono 80 nowych budynków.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje oczyszczalnia ścieków. Część obszaru Gminy została ujęta w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych w ramach aglomeracji Ciechanów, gdzie funkcjonuje Mechaniczno-biologiczną oczyszczalnia ścieków w Ciechanowie wybudowana w latach 1994-1997. Oczyszczalnia została zaprojektowana na średni przepływ dobowy $Q_{\text{śr.d}} = 15\ 000\ \text{m}^3/\text{d}$ i 60 000 RLM. Oczyszczalnia w zakresie ciągu technologicznego jest dostosowana do usuwania ładunku zanieczyszczeń organicznych

Zaopatrzenie w energię ciepłą

Na terenie Gminy Ciechanów nie funkcjonuje sieć ciepłownicza. Zarówno budynki jednorodzinne, jak i zakłady usługowe i urzędy są ogrzewane z indywidualnych kotłowni zasilanych paliwami stałymi, gazem płynnym lub olejem. Dostępność rozdzielczej sieci gazowej na terenie Gminy powoduje, że część mieszkańców stosuje gaz jako źródło ciepła.

Odnawialne źródła energii

Na terenie Gminy funkcjonują turbiny wiatrowe w miejscowościach: Kargoszyn – 2 szt., Gumowo – 1 szt., Grędzice – 1 szt. i Kownaty Żędowe – 1 szt..

5.2.3. Infrastruktura komunikacyjna

Infrastruktura drogowa także jest czynnikiem, który może wpłynąć na rozwój inwestycyjny Gminy i może być czynnikiem determinującym, a na pewno brany pod uwagę przez potencjalnych mieszkańców, którzy zdecydowaliby osiedlić się na terenie Gminy. Przewiduje się bowiem, że rola transportu drogowego w najbliższych latach, w dalszym ciągu będzie wzrastać, a tym samym nastąpi wzrost natężenia ruchu na drogach.

Struktura przestrzenna sieci drogowej Gminy Ciechanów jest dobrze rozwinięta, jednakże ich stan techniczny nie jest zadowalający. **Infrastrukturę drogową** na terenie Gminy tworzą:

- drogi krajowe: nr 50 i nr 60 o łącznej długości na terenie Gminy około 16,4 km, ich stan określa się jako dobry,
- drogi wojewódzkie: nr 615, nr 616, nr 617, których stan określa się jako bardzo dobry, ich łączna długość na terenie Gminy wynosi ok. 9 km,
- drogi powiatowe, które tworzą połączenia z drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz stwarzają warunki do przejazdów zarówno pasażerskich, jak i towarowych – 19,984 km,
- drogi gminne – 121,672 km.

Sieć dróg gminnych jest bardzo rozbudowana, umożliwia obsługę jednostek osadniczych, zarówno tych skupionych, jak i tych w zabudowie kolonijnej i na obszarach rolniczych. Około 25 km dróg gminnych ma nawierzchnię wyłącznie asfaltową. Drogi gminne o nawierzchni gruntowej w części, ze względu na zły stan, wymagają prac inwestycyjnych, związanych z remontem, przebudową, czy modernizacją nawierzchni.

Długość chodników na terenie Gminy wynosi 3,7 km i są one zlokalizowane na terenie sołectw: Kownaty Żędowe, Wola Pawłowska, Chotum, Górysie, Rutka Marszewice. Długość ścieżek rowerowych wynosi około 0,7 km.

obowiązywania przepisów zawartych w Regulaminie obejmuje jedynie nieruchomości zamieszkałe na terenie Gminy Ciechanów. W ramach omawianych przepisów, mieszkańcy za zryczałtowaną opłatę mogą oddawać nielimitowane ilości odpadów komunalnych. Mieszkańcy gospodarstw domowych, którzy nie zdecydują się na prowadzenie segregacji, będą ponosić wyższe koszty, związane z odprowadzaniem odpadów komunalnych. W ramach opłaty odbierane są zarówno odpady zebrane selektywnie jak i odpady zmieszane. Harmonogram szczegółowych terminów odbioru odpadów znajduje się na oficjalnej stronie Gminy, a także jest dostępny w Urzędzie Gminy.

Zgodnie z danymi Urzędu Gminy w Ciechanowie, w ciągu 2013 roku na terenie Gminy zebrano 966,8 ton zmieszanych odpadów komunalnych. W 2013 roku, na obszarze Gminy funkcjonowały 4 punkty gromadzenia odpadów komunalnych w sposób selektywny, do których zebrano łącznie 94,3 t odpadów.

7. Analiza budżetu Gminy Ciechanów

7.1. Dochody budżetu Gminy Ciechanów

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów budżetu Gminy Ciechanów w latach 2008 – 2012 przedstawiono w tabeli 18.

Tabela 18. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Ciechanów w latach 2008-2012

Dochody [zł]	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	11 646 487,43	13 011 320,76	14 333 867,54	15 192 633,54	20 902 710,32
majątkowe	57 197,40	460 905,49	65 446,20	67 554,17	3 711 852,74
bieżące	11 589 290,03	12 550 415,27	14 268 421,34	15 125 079,37	17 190 857,58

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W 2012 roku dochody budżetu Gminy Ciechanów wyniosły 20 902 710,32 zł. Od 2008 roku wartość dochodów systematycznie rośnie – osiągnięty wzrost wyniósł 79,5%. Na przestrzeni analizowanych lat zmieniała się również struktura dochodów. W 2008 roku udział **dochodów majątkowych** wynosił 0,5%, zaś w 2012 roku już 17,8%, tym samym zmniejszył się udział **dochodów bieżących**.

Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych danej jednostki samorządu terytorialnego i to na ich wysokość gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy udział mają one w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji inwestycji służących lokowaniu nowej oraz dalszemu rozwojowi istniejącej działalności gospodarczej oraz rozwojowi mieszkalnictwa. Procesy te z kolei w dłuższym okresie czasu zwiększają bazę podatkową.

subwencji ogólnej					
część wyrównawcza subwencji ogólnej	694 306,00	1 180 132,00	1 077 696,00	829 293,00	892 793,00
Razem	2 661 225,00	3 298 771,00	3 297 419,00	3 231 410,00	3 527 822,00
% udział w dochodach	22,9%	25,4%	23,0%	21,3%	16,9%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Dotacje

W perspektywie lat 2008-2012 wysokość dotacji celowych Gminy Ciechanów zwiększyła się o około 25%. Od 2010 roku rośnie wysokość pozostałych dotacji, w 2012 roku stanowiły one ponad połowę dotacji ogółem.

W latach 2009–2012 wzrastał udział dotacji w dochodach Gminy Ciechanów, w 2012 roku wyniósł 34,7% i był o 14,9 pp. wyższy niż w roku 2009.

Tabela 22. Dotacje w budżecie Gminy Ciechanów w latach 2008-2012

Dotacje	2008	2009	2010	2011	2012
dotacje ogółem [zł]	-	2 579 551,36	2 955 610,35	3 503 447,88	7 257 716,51
dotacje celowe [zł]	2 588 376,12	2 579 551,36	2 831 942,31	3 071 440,64	3 238 994,82
pozostałe [zł]	-	0,00	123 668,04	432 007,24	4 018 721,69
% udział w dochodach	-	19,8%	20,6%	23,1%	34,7%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

7.2. Wydatki budżetu Gminy Ciechanów

W latach 2008-2012 wartość wydatków z budżetu Gminy Ciechanów wzrosła o 63,0%, przy czym wzrost wydatków majątkowych wyniósł 143,9%, zaś wydatków bieżących – 44,9%. W całym analizowanym okresie przeważającą część wydatków stanowiły wydatki bieżące przeznaczane na bieżące realizowanie zadań własnych Gminy, w 2012 roku ich udział wyniósł 72,6%.

Zwiększenie się wydatków majątkowych w latach 2008-2012 wynika z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy Ciechanów. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na poprawę jakości życia mieszkańców.

Wzrost wydatków bieżących Gminy jest spowodowany między innymi przez:

- realizowanie przez Gminę Ciechanów nowych zadań, które zostały scedowane na wszystkie gminy przez Państwo, jednakże nie zostały przekazane dodatkowe środki na ich realizację. W związku z tym, gmina realizuje więcej zadań własnych przy takim samym budżecie,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY CIECHANÓW NA LATA 2014 - 2020

Dział 750 - Administracja publiczna	1 704 287,20	1 991 654,28	2 187 111,00	2 295 687,72	2 329 095,56
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	894,00	9 934,13	31 050,21	11 225,46	1 099,00
Dział 752 - Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	394,00	0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	121 353,44	274 110,69	96 043,27	58 413,63	73 659,88
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	44 100,51	47 725,57	34 381,86	36 614,60	0,00
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	45 935,15	86 416,05	222 492,38	448 313,45	623 315,88
Dział 801 - Oświata i wychowanie	4 250 601,95	4 263 396,16	4 957 935,57	5 386 967,19	6 009 609,17
Dział 803 - Szkolnictwo wyższe	4 000,00	1 000,00	0,00	0,00	0,00
Dział 851 - Ochrona zdrowia	65 795,24	69 408,50	68 214,36	61 984,38	59 462,53
Dział 852 - Pomoc społeczna	2 319 143,75	2 323 983,25	2 627 462,27	2 901 305,72	3 056 613,88
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,00	0,00	123 668,04	124 881,90	115 992,00
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	103 154,40	105 627,60	134 662,80	122 594,80	119 916,20
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	573 361,39	605 494,13	770 101,35	749 307,70	966 168,17
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	59 595,00	71 600,00	59 600,00	64 600,00	60 000,00
Dział 926 - Kultura fizyczna i sport	261 296,91	54 239,19	43 285,53	-	-
Dział 926 - Kultura fizyczna	-	-	-	77 511,94	36 818,56

w ogólnej kategorii wydatków będzie wykazywał w dłuższym okresie czasu tendencję rosnącą.

Należy podkreślić, że w latach 2005-2011 władze centralne przekazały gminom nowe zadania albo rozszerzyły zakres dotychczas realizowanych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia ich finansowania. Dodatkowo liczne zmiany ustawowe spowodowały zmniejszenie dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. Do zmian tych należą m.in.:

- nowe zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej - Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., nakłada na jednostki samorządu terytorialnego wiele nowych zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną. Ustawa wprowadza przede wszystkim nowe kategorie pracowników samorządowych – asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Niejasne sformułowania użyte w ustawie stawiają pod znakiem zapytania obligatoryjność zatrudniania w gminach asystentów rodziny. Ponadto, ustawa nakłada na gminę liczne zadania własne, których realizacja wymaga znacznych środków finansowych. Szczegółowe ich wyliczenie określa dział VI ustawy. Od 1 stycznia 2012 r. do zadań własnych każdej gminy należy także:
 - opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
 - tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
 - współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- zwiększenie obowiązkowej składki rentowej o 2% po stronie pracodawcy. Podwyżkę tych kosztów samorząd musi sfinansować sam;
- wzrost wynagrodzeń nauczycieli o 7% w 2011 r. i o 3,85% w 2012 r. Subwencja oświatowa nie pokrywa w całości podwyżek, co oznacza dla budżetu Gminy Ciechanów konieczność dopłat z własnego budżetu;
- dodatkowe koszty związane m.in. z systemem ZMOKU (ustawa o ewidencji ludności i dowodach osobistych) lub z nową ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawa z 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej – całkowicie nowa regulacja, która nakłada nowe zadania w zasadniczej części ustawy oraz (art. 23) wprowadza zmiany w Prawie geodezyjnym i kartograficznym dotyczącym m.in. gmin (ewidencja miejscowości, ulic i adresów);

Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym gminy, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Dlatego też, środki te stanowią niewątpliwie wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie:

- ze źródeł krajowych (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Narodowy Plan Rozbudowy Dróg Lokalnych),
- ze źródeł unijnych (np. Regionalny Program Operacyjny, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Program Operacyjny Kapitał Ludzki).

W latach 2007-2013 Gmina Ciechanów pozyskiwała środki zewnętrzne zarówno ze źródeł krajowych, jak i unijnych. Środki te były pozyskiwane na realizację inwestycji w infrastrukturę drogową i kanalizacyjną, ale również na wyposażenie jednostek szkół i OSP. Od 2010 roku Gmina aktywnie pozyskuje środki na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców Gminy.

Tabela 26. Inwestycje zrealizowane przez Gminę Ciechanów przy udziale środków zewnętrznych

Rok	Cel	Wysokość dofinansowania [zł]
2007	budowa wodociągu Rutki, Borki, Begny i Głowice	360 110,44
	zakup samochodu strażackiego dla OSP Modła	97 244,00
	rekonstrukcja płyty boiska w Kownatach Żędowych	30 000,00
2008	remont dachu w Szkole Podstawowej w Gumowie	50 000,00
	dofinansowanie kompleksu sportowego w Kownatach Żędowych wraz z zapleczem	30 000,00
	zakup sprzętu specjalistycznego dla OSP Modła i OSP Rydzewo	15 200,00
2009	modernizacja drogi Nużewo – Gołoty	50 000,00
	zakup samochodu strażackiego dla OSP Rzeczeki	66 287,00
	dofinansowanie zakupu wyposażenia i modernizację ogrzewania w Gimnazjum i Szkole Podstawowej w Gumowie	49 389,00
2010	„Aktywizacja społeczna i zawodowa w Gminie Ciechanów”	123 814,35
	modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych Sokółówek-Nużewko	20 000,00
2011	„Aktywizacja społeczna i zawodowa w Gminie Ciechanów”	124 881,90
	„Patrz przed siebie, mierz wysoko”	307 125,34
	modernizacja drogi dojazdowej do gruntów rolnych relacji Rzeczeki – Grędzice	58 000,00
2012	„Aktywizacja społeczna i zawodowa w Gminie Ciechanów”	115 992,00

Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła zauważyć, że na terenie Gminy Ciechanów występuje wiele czynników sprzyjających dalszemu rozwojowi mieszkalnictwa (tzw. **szanse i mocne strony**). Są to:

- atrakcyjne położenie wokół Miasta Ciechanów, gdzie możliwe jest podjęcie pracy i korzystanie z oferty kulturalnej,
- dogodne położenie Gminy przy drogach krajowych nr 50 i 60, wojewódzkich nr 615, 616 i 617 z rozwiniętą siecią dróg powiatowych i gminnych,
- dobry stan dróg krajowych i wojewódzkich,
- atrakcyjne i dobrze rozbudowane zaplecze sportowe,
- rozwijająca się sieć gazowa.

Z kolei do głównych walorów Gminy umożliwiających rozwój małej i średniej przedsiębiorczości należą:

- dobra lokalizacja komunikacyjna,
- funkcjonowanie na terenie Gminy linii kolejowej łączącej najważniejsze ośrodki w kraju (Gdańsk – Warszawa),
- położenie relatywnie blisko Warszawy i Płocka,
- duża dostępność produktów rolnych.

Do czynników sprzyjających rozwojowi turystyki należą:

- walory przyrodnicze:
 - położenie na terenie Zielonych Płuc Polski,
 - 42% powierzchni gminy zaliczona została do Nadwkrzańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Krośnicko-Kosmowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,
 - funkcjonowanie Rezerwatu Modła utworzonego dla zachowania i ochrony fragmentu starodrzewu sosnowo - dębowego oraz miejsca lęgowego bociana czarnego,
 - istnienie parków podworskich, folwarcznych oraz alei dojazdowych do folwarków, które podlegają ochronie ze względu na zabytkowe założenia zieleni użytkowej i dekoracyjnej,
 - istnienie pomników przyrody na terenie Gminy,
 - walory środowiska przyrodniczego związane z dolinami rzeki Łydyni, Pławnicy, Rosicy, Sony i innych cieków,
- budowle i obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków,
- gospodarstwa rolne stanowiące bazę do rozwoju agroturystyki na terenie Gminy.

III. Strategia Rozwoju Gminy Ciechanów na lata 2014-2020

1. Misja Gminy Ciechanów

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą do zadań własnych Gminy należy *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty*.

Uwzględniając powyższe określono następującą **misję Gminy Ciechanów**:

„SKUTECZNE ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW GMINY CIECHANÓW W OPARCIU O ZASADĘ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.”

2. Wartości kluczowe

Wartości kluczowe są to wieczne zasady, którymi powinna kierować się gmina realizując misję swojego istnienia. Wartości kluczowe reprezentują panujące w organizacji cechy i postawy, które są demonstrowane przez zachowania wszystkich pracowników.

Do wartości kluczowych Gminy Ciechanów należą:

- **Rozwój kadry** – Stawiamy na jakość świadczonych przez nas usług, dlatego systematycznie kształcimy naszą kadrę, aby móc świadczyć usługi na najwyższym poziomie oraz zaspokajać nowe potrzeby naszych interesariuszy.
- **Zorientowanie na rozwój** - Aby móc się dynamicznie rozwijać, nasza Gmina wykorzystuje każdą okazję do pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji w zakresie poprawy stanu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.
- **Inicjatywa i konsekwencja** - Wykazujemy się inicjatywą w działaniu, odpowiedzialnością i konsekwencją w dążeniu do celu.
- **Szacunek i dobre relacje** – realizując swoje zadania, w takim samym stopniu dbamy o relacje między sobą - pracownikami, jak również o te, które łączą nas z Klientami, czy Partnerami.
- **Partnerstwo** – zdajemy sobie sprawę, że „walka w pojedynkę” nie przynosi takich rezultatów, jak „walka w duecie”. W związku z tym, w celu realizacji swoich zadań

5. Wartość oczekiwana przez interesariusza

Wartość oczekiwana przez interesariusza to zbiór wymagań każdego z interesariuszy, który ma wpływ:

- w przypadku mieszkańców gminy – na atrakcyjność mieszkaniową i osadniczą gminy,
- w przypadku przedsiębiorców – na atrakcyjność inwestycyjną gminy,
- w przypadku turystów – na atrakcyjność turystyczną gminy.

Wartość oczekiwaną przez interesariuszy w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej Gminy Ciechanów przedstawiają tabele 27 – 29.

Należy podkreślić, że w tabelach zostały ujęte wszystkie czynniki atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej, tzn. te, na które Gmina może wpływać oraz te, na które wpływu nie ma. Przy określaniu celów strategicznych będą brane pod uwagę tylko te obszary, w których Gmina Ciechanów może podjąć jakieś działania inwestycyjne i rozwojowe.

Efekty jakie Gmina uzyska w wyniku osiągnięcia wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej, inwestycyjnej i turystyczno-rekreacyjnej, przedstawione zostały za pomocą drzewa celów opracowanych dla każdego z tych obszarów (rysunek 4 – 6).

Dostępność infrastruktury technicznej	Komunikacja	Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy	Polityka Gminy	Koszt życia rodziny
<ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie terenu w media (sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna, gazowa, ciepłownicza), - infrastruktura drogowa (rodzaj dróg, odległość od nich i ich stan techniczny) - dostęp do Internetu, - zasięg sieci komórkowych 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj dróg na terenie Gminy, - stan techniczny dróg, - odległość od głównych dróg, - występowanie ściezek rowerowych i chodników na terenie gminy, - rodzaj transportu publicznego funkcjonującego na terenie gminy, - częstotliwość kursów transportu publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - poziom patologii i przestępczości na danym terenie, - dostępność służb porządkowych i ratowniczych (policji, OSP), - prawdopodobieństwo wystąpienia kataklizmów (np. powodzi, huraganów itp.) - chodniki i ścieżki rowerowe, - dobrze funkcjonujący system oświetlenia ulicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja gminy (co jest promowane, czy gmina jest szczególnie z czegoś znana), - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze i z jaką częstotliwością), - polityka prorodzinna, - współpraca samorządu z przedsiębiorcami, - wysokość podatków, - sposób obsługi mieszkańców Gminy i komunikacji z nimi 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokość podatków, - wysokość czynszu za mieszkanie, - koszty dostępu do mediów (opłata za wodę, ścieki, ciepło) - koszty związane z posyłaniem dzieci do szkół, - dostępność i odległość od marketów i hipermarketów

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 28. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów pod rozwój przedsiębiorczości	Dostępność terenów inwestycyjnych	Warunki do rozwoju przedsiębiorczości	Polityka Gminy	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy, - uzbrojenie działek pod inwestycje, - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność surowców, - odległość od większych rynków zbytu, - popyt na danym rynku (w tym wynikający z uwarunkowania terenu), - dostępność do siły roboczej (w tym wykwalifikowanej), - konkurencja, - atrakcyjność firm już działających na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc dla przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej, - szybkość załatwiania spraw w Urzędzie, - podatki, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - lokalne przepisy, - preferowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości na terenie danej gminy, - promocja Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami zbytu), - dostępność parkingów (dla działalności usługowej), - uzbrojenie gminy w media 	<ul style="list-style-type: none"> - kierunki kształcenia w szkołach i poziomy kształcenia, - poziom bezpieczeństwa publicznego, - klimat do rozwoju przedsiębiorczości (w kontekście mieszkańców)

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 29. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności turystycznej gminy

Polozenie Gminy i obszarów atrakcyjnych turystycznie	Infrastruktura turystyczna	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne	Polityka Gminy
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy (w tym obszary chronione, krajobraz, wody powierzchniowe) 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność chodników i ścieżek rowerowych, - dostępność tras i szlaków turystycznych, - dostęp do miejsc sprzyjających uprawianiu hobby, - miejsca do odpoczynku na świeżym powietrzu (np. place zabaw, ławeczki w lesie), - baza gastronomiczna i noclegowa, - liczba gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami miejskimi), - dostępność parkingów, - oświetlenie drogowe, 	<ul style="list-style-type: none"> - oferta kulturalna, - dostępność zabytków i innych obiektów cennych historycznie i kulturowo, - częstotliwość i rodzaj organizowanych imprez kulturalno-rozrywkowych, 	<ul style="list-style-type: none"> - informacja turystyczna o najważniejszych atrakcjach w Gminie, - informacje na stronie internetowej Gminy, - przewodnik turystyczny Gminy, - promocja Gminy

Źródło: Opracowanie własne

6. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane w Gminie Ciechanów na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju Gminy. Wytaczają ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan. Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą 4 cele strategiczne charakteryzujące każdy z czterech obszarów:

- 1) rozwój mieszkalnictwa,
- 2) rozwój gospodarczy,
- 3) rozwój turystyki,
- 4) rozwój Gminy.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i turystycznej. Z kolei cele dotyczące rozwoju Gminy ułatwią realizację pozostałych celów strategicznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych celów operacyjnych.

7. Monitorowanie strategii

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu Strategii.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Gminy Ciechanów dla każdego celu strategicznego należy opracować zestaw kilku obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju.

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

VI. Spis wykresów

WYKRES 1. PRZYROST NATURALNY NA TERENIE GMINY CIECHANÓW	10
WYKRES 2. PROGNOZA LICZBY MIESZKAŃCÓW POWIATU CIECHANOWSKIEGO I GMINY CIECHANÓW	11
WYKRES 3. PODZIAŁ LUDNOŚCI WG EKONOMICZNYCH GRUP WIEKU NA TERENIE GMINY CIECHANÓW W LATACH 2008-2012 (W %).....	12
WYKRES 4. STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W SEKTORZE PRYWATNYM NA TERENIE GMINY CIECHANÓW W 2012 R. WG SEKCJI PKD 2007	15
WYKRES 5. PROGNOZA LICZBY LUDNOŚCI W GRUPACH WIEKOWYCH DLA GMINY CIECHANÓW [OSOBA]	21
WYKRES 6. WYBRANE WYDATKI W LATACH 2008-2012 [zł]	35

VII. Spis rysunków

RYSunEK 1. GMINA CIECHANÓW NA TLE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO I POWIATU CIECHANOWSKIEGO.....	4
RYSunEK 2. DZIELNICE ROLNICZO-KLIMATYCZNE POLSKI WG R. GUMIŃSKIEGO	6
RYSunEK 3. DRZEWO CELÓW DLA ZWIĘKSZENIA ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ GMINY	47
RYSunEK 4. DRZEWO CELÓW DLA ZWIĘKSZENIA ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ GMINY	49
RYSunEK 5. DRZEWO CELÓW DLA ZWIĘKSZENIA ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNO-REKREACYJNEJ GMINY	51